

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ УЧНЯ

У статті розглянуті особливості організації профільного навчання в старшій школі на основі створення індивідуального навчального плану учня з урахуванням його освітніх потреб через впровадження у навчально-виховний процес елективних курсів.

Ключові слова: профільне навчання, елективні курси, індивідуальний навчальний план учня.

Постановка проблеми. Міністерство освіти і науки України в листі № 1/9-170 від 21.03.2007р. наголосило про необхідність системного впровадження профільного навчання учнів старшої школи. Так, С. Є. Вольянська зазначає, що мета профільного навчання сприяти поширенню індивідуалізації та диференціації, упровадженню інформаційних технологій, дистанційного навчання та інших педагогічних інновацій, здійсненню неперервної професійної освіти, що є гарантом успішної соціалізації особистості та основою соціально-економічного розвитку суспільства [1].

Профіль навчання – це спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає поглиблене та професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів [6].

Організація профільного навчання в старшій школі орієнтована на опанування учнями знань із трьох груп навчальних предметів.

Базові загальноосвітні предмети є обов'язковими для всіх учнів у всіх профілях навчання. До них можна віднести математику, історію, українську й іноземну мови, фізичну культуру, а також інтегровані курси суспільствознавства (для природничо-математичного, технологічного і інших можливих профілів), природознавства (для гуманітарного, соціально-економічного і інших можливих профілів).

Профільні загальноосвітні предмети – предмети підвищеного рівня, визначають спрямованість кожного конкретного профілю навчання. Для природничо-математичного профілю – це математика, фізика, хімія, біологія.

Елективні курси – обов'язкові для курсів за вибором учнів, які входять до складу профілю навчання у старшій школі. Кожен учень протягом 3-х років навчання у старшій школі обирає для вивчення не менше 4-х – 5-ти курсів за вибором [2; 3; 4].

Але реалії сучасної української школи щодо впровадження профільного навчання досить далекі від реалізації концепції профільного навчання в старшій школі.

По-перше, керівництво значної кількості ЗНЗ (не беремо до уваги гімназії і ліцеї) обирає як правило суспільно-гуманітарний або природничо-математичний профіль навчання. Причин такого вибору, як правило, дві: відсутність кваліфікованих педагогічних кадрів і методичного забезпечення для реалізації поглибленого вивчення навчальних предметів з інших напрямів профілізації; збереження навчального навантаження для вчителів, які викладають базові загальноосвітні предмети.

По-друге, в навчальних закладах із профільним навчанням поглиблено (збільшено кількість годин), відповідно до профілю, вивчаються декілька предметів, всі інші – базові загальноосвітні – залишаються без змін.

По-третє, про курси за вибором (елективні) учні і їх батьки знають лише із художніх фільмів про американську молодь, яка має змогу вивчати необхідні для них у майбутньому обрані навчальні предмети.

Завдання дослідження. Проаналізувавши досвід іноземних і вітчизняних науковців, праці практикуючих учителів, надати рекомендації щодо вирішення проблем переходу навчальних закладів до профільного навчання на основі впровадження у навчально-виховний процес індивідуального навчального плану учня.

Результати досліджень. Однією з проблем переходу до профільного навчання є організація викладання учнями елективних курсів. Проблема полягає в тому, що перелік даних курсів у окремих учнів буде суттєво відрізнятися. Яким же чином максимально задовольнити їх навчальні потреби?

З цією метою необхідно розробити і впроваджувати в практичну діяльність використання індивідуального навчального плану учня, який дозволить реалізовувати різні освітні проблеми учнів, їх батьків, майбутніх працедавців тощо.

Під індивідуальним навчальним планом (ІНП) розуміється сукупність навчальних предметів (курсів), вибраних для освоєння учнями з навчального плану загальноосвітньої установи, складеної на основі державного Базисного навчального плану.

Ефективність використання ІНП підтверджується міжнародним досвідом. У багатьох країнах (Великобританія, Сполучені Штати Америки, країни Скандинавії й ін.) в освітніх установах загальноприйнятою є практика надання школяреві права самостійного формування індивідуального навчального плану, визначення термінів і способів його освоєння, проходження процедур проміжної і підсумкової атестації, відповідних особливостям індивідуального плану.

Побудова навчання на основі індивідуальних навчальних планів міняє принципи формування навчального плану загальноосвітньої установи, рівно як і складання шкільного розкладу занять. Спочатку загальноосвітня установа визначає загальний набір навчальних предметів і курсів, пропонованих для освоєння, потім формуються індивідуальні навчальні плани кожного учня, і лише потім їх сукупність визначає навчальний план і розклад занять для даної установи в цілому.

У загальноосвітніх установах, що працюють на основі ІНП, змінюється практика вивчення учнями всіх навчальних предметів у складі одного і того ж класу. Сукупність індивідуальних навчальних планів учнів старших класів стає основою для їх розподілу по навчальних групах, класах.

Нова структура державного Базисного навчального плану дозволяє вводити ІНП по всіх базових, профільних предметах і елективним курсах.

Складання навчального плану загальноосвітньої установи і шкільного розкладу, заснованого на індивідуальних навчальних планах учнів, може здійснюватися у три етапи.

1. Формування списку навчальних предметів і курсів, пропонованих учням.

Даний етап починається зі складання попереднього варіанту навчального плану загальноосвітньої установи, що включає набір навчальних предметів, які установа може запропонувати учням на вибір. Відповідно до Базисного навчального плану визначається перелік обов'язкових предметів на базовому рівні (державний компонент).

Далі перелік доповнюється профільними предметами, які школа пропонує учням для вибору.

Потім навчальний план ЗНЗ доповнюється елективними курсами, перелік і зміст яких визначається школою.

2. Складання індивідуальних навчальних планів, навчального плану загальноосвітньої установи і розкладу занять.

Учні вибирають предмети, які хочуть вивчати на профільному рівні (їх повинно бути не менше двох). Після пропозицій предметів, які навчаються за вибором, і інтегрованих курсів робиться підрахунок сумарного об'єму годин, що становить індивідуальний навчальний план.

Необхідно пояснити учням механізм складання індивідуального навчального плану, можливості і правила його зміни за час навчання в старшій школі, форми звітності по вивчених курсах.

При складанні ІНП слід звернути увагу учнів і їх батьків, що має місце ситуація вибору, при якій зрадити набір предметів можна тільки при виконанні певних умов, отриманні відповідних оцінок при проміжній атестації.

Далі ведеться робота по складанню розкладу загальноосвітньої установи.

3. Складання розкладу з урахуванням ІНП.

Адміністрація загальноосвітньої установи робить зведену таблицю, в якій підсумовуються індивідуальні навчальні плани учнів старших класів. Так, у Вінницькому обласному інституті післядипломної освіти розробили алгоритм створення індивідуального навчального плану учня [5]. Нижче наводиться приклад створення ІНП для загальноосвітнього навчального закладу, що має в паралелі 10-х класів 50 учнів (2 класи) (табл. 1)

Таблиця 1.

Таблиця загальноосвітньої установи №__ міста N щодо вибору навчальних предметів базового і профільного рівня (10-і класи; перше півріччя)

Навчальний предмет	Базовий рівень			Профільний рівень		
	Навчальні години у тиждень	К-ть учнів які, вибрали даний предмет	Навчальні групи	Навчальні години у тиждень	К-сть учнів які, вибрали даний предмет	Навчальні групи
Українська мова	1	35	1	2	15	1
Література	4	30	1	5	20	1
Математика	4	20	1	6	30	1
Історія	2	50	2	-		
Інформатика і ІКТ	2	17	1	4	33	3
Іноземна мова	4	-		6	50	4
.						
Фізика	2	45		5	5	
Всього навчальних груп						

З таблиці видно, що з навчальних предметів “Українська мова”, “Література” і “Математика” можливо створення навчальних груп за паралелями.

Предмет “Історія” школа пропонує вивчати тільки на базовому рівні. Це означає, що формуються дві підгрупи.

На заняттях з “Інформатики” клас ділиться на підгрупи. Тут може бути вибраний, наприклад, такий варіант: 1 підгрупу базового рівня; три – профільні.

При вивченні іноземної мови клас також ділиться на підгрупи, отже, можливо створення 4 підгруп. Складніше з вивченням навчального предмета “Фізика”. Простим перерозподілом учнів у даному випадку питання не вирішити. Група з п’яти чоловік може вивчати фізику на профільному рівні тільки в тому випадку, якщо на це знайдуться додаткові засоби. Їх джерелами можуть стати: збільшення бюджетного фінансування, години факультативів, гуртків, батьківські засоби і т.д. Ця позиція може стати предметом переговорів загальноосвітньої установи як із засновником, так і з батьками учнів.

Після аналізу можливості ЗНЗ (розклад, кадри, засоби і т.д.), в режимі переговорів з сім’єю старшокласника можлива корекція індивідуальних навчальних планів.

Підготовка розкладу фактично припускає складання розкладів учителів і кожного учня. Також це припускає зміну способу ведення класного журналу.

Висновки і пропозиції. Профільне навчання покликане допомагати школі запровадити диференціацію, тобто позбавитися необхідності вчити всіх однаково, урахувавши індивідуальні особливості учнів, створити умови для самоствердження та самореалізації кожної особистості. Диференціація й індивідуалізація навчання у старшій школі можлива лише при реалізації навчання за індивідуальним навчальним планом учня. Складанню ж ІНП

учня допоможе грамотна і чітка організація допрофільної підготовки у ЗНЗ, яка сприятиме визначенню учнями елективних курсів, необхідних для оволодіння майбутньою професією.

Перспективою подальших досліджень є створення моделі мережевої взаємодії освітніх установ і організацій для максимального задоволення освітніх потреб учнів старшої школи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вольянська С. Є. Організація профільного навчання в загальноосвітній школі в умовах регіону: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Харків. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. – Харків, 2006. – 26 с.
2. Зламанюк Л.М. Профільна освіта: шляхи реалізації // Нива знань – 2005. – № 1. – С. 14-17.
3. Кабардін О. Профільна школа // Завуч. – 2002. – № 23-24. – С. 18-19.
4. Концепція профільного навчання в старшій школі // Інформ. зб. Міністерства освіти і науки України. – 2003. – № 24. – С.3-15.
5. Організація профільного навчання ЗНЗ: Науково – методичний альманах “Управління підготовкою та введенням профільного навчання в ЗНЗ”. Методичні рекомендації /Автор-укладач Н.В.Василенко – Вінниця: ВОППОП,2010. – Випуск №3. – 24с
6. Покроева Л. Структура, моделі профільного навчання. Організація профільного навчання в старшій школі / Упоряд. Н. Мурашко. – К.: Шк. світ, 2007. – 120 с.

Ковальова К.И.

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОФИЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ ПО ИНДИВИДУАЛЬНОМУ УЧЕБНОМУ ПЛАНУ УЧАЩЕГОСЯ

Статья рассматривает особенности организации профильного обучения в старшей школе по индивидуальному учебному плану, максимально учитывающему учебные потребности школьника через включение в учебно-воспитательный процесс элективных курсов.

Ключевые слова: профильное обучение, элективные курсы, индивидуальный учебный план учащегося

Kovalova K.I.

PECULIARITIES OF PROFILE EDUCATION ORGANIZING ON THE BASIS OF PUPIL'S INDIVIDUAL CURRICULUM

Peculiarities of profile education organizing at the senior forms of secondary school are described in the article. Features of education on the basis of pupil's individual curriculum creation with the account of his/her educational needs by the means of elective courses implementation into the educational process are investigated are described.

Key words: profile education, elective courses, pupil's individual curriculum

УДК 37.04:159.928.22:167.1

Кузнецова Н.В.

ОБДАРОВАНІСТЬ УЧНІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті розглядається проблема визначення поняття “обдарованість”, яка знайшла належне висвітлення у педагогіці та психології.

Ключові слова: обдаровані діти, зміст навчання, здібності, авторські програми.

Процес модернізації системи освіти зумовлює розширення міжнародних зв'язків України, співпрацю та необхідність спілкування між країнами та народами з різними мовами та культурними традиціями, що підвищує статус іноземної мови як реально необхідного чинника в різних сферах діяльності людини, у тому числі й у майбутній професійній діяльності. Зростає мотивація вивчення іноземної мови. У зв'язку з цим реформується